

HABILITAS

Centru de resurse și formare profesională

Ghid de implicare comunitară

Implică-te și tu!

O inițiativă a seniorilor din sectorul 6

O inițiativă a **Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile**

Susținut de: Trust for Civil Society
in Central & Eastern Europe

Sponsorizat de: **Raiffeisen
BANK**
Reușim împreună.

Ghid de implicare comunitară

Implică-te și tu!

O inițiativă a
seniorilor din
sectorul 6

Acest material este parte a proiectului “Prin ochii seniorilor!”, realizat cu sprijinul financiar al Fondului pentru Inovare Civică, program finanțat de Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, sponsorizat de Raiffeisen Bank și administrat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

Realizarea acestui material nu ar fi fost posibilă fără sprijinul seniorilor implicați în proiect. Mulțumim pe această cale fotografilor: Constantin Antohi, Florica Dumitrescu, Simion Halevici, Elena Halevici, Emilia Luchian, Rodica Militaru, Victor Munteanu, Ernestina Purtan și Elena Vâneată.

Fotografiile au fost realizate de către seniori pentru a influența și sensibiliza decidenții din sectorul 6 cuprindere la problemele comunității în care trăiesc.

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin autorilor. Orice reproducere integrală sau parțială, indiferent de mijloacele tehnice utilizate, fără consimțământul scris al autorilor, este interzisă. Părți din această publicație pot fi reproduse în scopuri necomerciale doar cu precizarea sursei.

CUPRINS

Cuvant înainte

Despre proiect

Despre photovoice ca metodă de semnalare a problemelor din comunitate

Despre organizarea comunitară

Photovoice cu vârstnicii din sectorul 6

Grupurile de inițiativă

CUVÂNT ÎNAINTE

Am inițiat acest demers din dorința de a face mai mult pentru seniorii care ne înconjoară, pe care îi vedem în fiecare zi la piață, în fața blocului sau în parc, jucând table sau plimbându-și nepoții.

Pe vârșnicii din sectorul 6 i-am întâlnit prima oară la Clubul Seniorilor Sector 6, unde mulți veneau pentru a scăpa de singurătatea din apartamentele lor friguroase (costul întreținerii îi obliga să închidă caloriferele pe timpul zilei) și pentru a petrece câteva ore împreună cu prietenii de aceeași vârstă.

La început ne-au întâmpinat cu reticență, nu prea înțelegeau “cu ce se mănâncă” organizarea comunitară, cu atât mai puțin Photovoice și nici de ce ne intereseau pe noi problemele din sectorul 6. Cu toate acestea, au participat la fiecare întâlnire programată, au învățat să folosească un aparat fotografic digital și au făcut cu conștiinciozitate fotografii în sector, scoțând în evident problemele cu care se confruntă comunitatea în care trăiesc.

În decurs de 3 luni, 10 seniori ai sectorului 6 au realizat peste 400 de fotografii care surprind, prin ochii lor, problemele legate de parcurile ilegale, străzile neasfaltate și clădirile în paragină, până la problemele Parcului Moghioroș, câinii vagabonzi și Piața Mică.

Ulterior, împreună cu ei am selectat 40 de fotografii care au făcut parte dintr-o expoziție fotografică, “Sectorul 6 prin ochii seniorilor”.

De la trainingurile de organizare comunitară și utilizarea a aparatului, până la realizarea efectivă a fotografiilor și expoziția foto, vârșnicii ne-au demonstrat că implicarea cetățenească nu are vârstă, că experiența lor de viață este un atu foarte important, dar prea puțin utilizat în zilele noastre și că putem învăța oricând și de la oricine, atâta timp cât suntem deschiși să facem asta.

Acest ghid este destinat organizațiilor neguvernamentale care doresc să realizeze proiecte de organizare comunitară cu persoanele vârstnice și poate reprezenta un exemplu de bună practică în lucru cu seniorii.

Batranii cauta in gunoi pentru a gasi ceva de mancare.
Au ajuns sa caute in gunoi. Sunt multi care nu au pe nimeni.

Elena Halevici

DESPRE PROIECT

Prin ochii seniorilor! este un proiect de organizare comunitară dedicat seniorilor din Sectorul 6 al Capitalei.

Implementat de Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională în parteneriat cu Asociația Four Change proiectul și-a propus să sprijine seniorii din sectorul 6, pentru ca ei să poată identifica și rezolva o parte din problemele din comunitatea în care aceștia trăiesc. Mai mult, ne-am propus să valorificăm experiența de viață a vârstnicilor, pentru ca aceștia să se simtă apreciați de cei apropiați.

Împreună cu 70 de seniori care locuiesc în Cartierul Drumul Taberei și zonele conexe am aflat care sunt problemele comunității din sectorul 6 și am organizat o serie de întâlniri și traininguri de dezvoltare comunitară.

Ulterior, 10 vârstnici s-au înscris pentru a participa efectiv în cadrul proiectului și pentru a face fotografii. Timp de 3 luni de zile au fost realizate peste 400 de fotografii care surprind problemele legate de parcarile ilegale, strazile neasfaltate și cladirile în paragină, până la problemele Parcului Moghioros, cainii vagabonzi și Piața Mică.

40 din fotografii au fost organizate într-o expoziție fotografică lansată la Clubul Seniorilor din sectorul 6, unde au participat reprezentanți ai ONG-urilor, autorități, precum și peste 50 de seniori.

Dintre problemele fotografiate și dezbătute de fotografi, aceștia au selectat două, Piața Mică și Parcul Moghioros. Pentru a rezolva aceste probleme, seniorii s-au organizat în două grupuri de inițiativă și au realizat petiții, au strâns semnături și s-au întâlnit cu autoritățile locale.

Proiectul „Prin ochii seniorilor” este realizat cu sprijinul financiar al Fondului pentru Inovare Civică, program finanțat de Trust for Civil Society în Central and Eastern Europe, sponsorizat de Raiffeisen Bank și administrat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

NEPASARE

De cand se lucreaza la metrou, nici statii de autobuz nu mai avem.
Ieri am asteptat autobuzul in strada.

Simion Halevici

DESPRE ORGANIZAREA COMUNITARĂ

„Organizarea comunitară este un proces democratic, de lungă durată, prin care oamenii sunt aduși pentru a acționa în interesul lor comun. Aceștia identifică probleme și soluții, apoi acționează prin implicarea structurilor de putere existente pentru ca acele soluții să devină realitate”.¹

Scopul organizării comunitare este de a aduce împreună oamenii dintr-o comunitate în scopul de a rezolva, prin puterea pe o dețin, o problemă din acea comunitate și acolo unde este posibil de a contribui viitorul comunității.

Organizarea comunitară trebuie privită ca un proces în 4 pași care cuprinde:

- *Identificarea problemei* – Scanarea contextului. În această etapă este foarte importantă relația directă cu comunitatea și ascultarea *vocii comunitare*.
- *Analiza* – determinarea specifică a problemei, cu date și statistici din comunitate.
- *Rezolvarea problemei*. Acțiunea pentru rezolvarea problemei prin implicarea de oameni și instituții identificate ca responsabile prin negociere, confruntare și presiune.
- *Crearea unor grupuri de inițiativa* pe termen lung capabile să abordeze pe viitor alte probleme sau nevoi din comunitate.

Organizarea comunitară poate fi realizată prin intermediul unei palete variate de entități formale și informale – organizații neguvernamentale, asociații de proprietari, sindicate, grupuri informale, congregații religioase) și poate viza comunități diferite (un cartier, un sat, un oraș, imigranți, persoane fără locuință, etc). Fiecare din etapele descrise mai sus trebuie realizată în raport cu comunitatea vizată, astfel pe parcursul procesului este foarte important să fie construite relații de încredere și respect între cetățeni.

¹Definiție ECON, 2012 Organizarea comunitară în teorie și practică

În organizarea comunitară se lucrează cu oamenii, spre deosebire de alte procese sau proiecte care sunt realizate pentru oameni, cum sunt de exemplu proiectele care vizează furnizarea de servicii de ocupare sau servicii sociale. Parteneriatele cu autoritățile publice sunt un deziderat al întregului proces, deoarece responsabilizarea autorităților este un obiectiv al acestui proces.

În România organizarea comunitară a început să fie folosită recent, datorită nivelului general scăzut de implicare civică a cetățenilor. Cu ajutorul organizațiilor active în domeniul participării publice, precum PACT sau CeRe, există numeroase exemple care pot fi discutate ca bune practici în dezvoltarea comunitară din România.

Organizarea comunitară este guvernată de 5 principii majore:

- Procesul se desfășoară în comunitate
- Responsabilitatea comună a celor implicați asupra obiectivelor și procesului
- Transparență
- Cultivarea liderilor
- Cunoașterea comunității

Tarabele sunt goale in piata. Piata ar trebui sa arate ingrijit, e sub orice critica, nu sunt conditii de depozitare a alimentelor acolo.

Emilia Luchian

DESPRE PHOTOVOICE

metoda de semnalare a problemelor din comunitate

Ce este Photovoice?

În prezent sunt folosite mai multe definiții pentru Photovoice, însă toate au în comun schimbarea socială care se produce la nivelul comunității în urma folosirii acestei metode.

„Photovoice este o metodă de influențare și sensibilizare a decidenților la nivel local sau guvernamental prin prezentarea de „fotografii vii” realizate de membrii acelor grupuri defavorizate, marginalizate, care nu au deprinderea de a determina introducerea pe agenda publică a problemelor lor și nici capacitatea de a se mobiliza pentru urmărirea unui interes comun”. Centrul de Resurse pentru participare publică (CeRe).

„Photovoice este procesul de a distribui camere foto către membrii unei comunități (delimitate spațial sau social) pentru ca aceștia să înregistreze și ulterior să devină catalizatori pentru schimbarea socială” (Goodgart and all, 2006)

„Photovoice are trei mari scopuri: (1) să permită oamenilor să înregistreze și să reflecteze asupra problemelor și aspectelor pozitive în comunitate, (2) să promoveze dialogul critic și cunoașterea asupra aspectelor importante prin discuții în grupuri mari și mici, (3) să intre în contact cu decidenții politici”. Caroline Wang și Mary Ann Buris (1997).

Metoda Photovoice este bazată Teoria Freireiană a Conștiinței Critice care încurajează indivizii să analizeze problemele cu care se confruntă în mod regulat angajându-se într-un dialog în jurul acestor probleme. Astfel cu cât individul este mai implicat în îmbunătățirea vieții sale în comunitate cu atât imaginea sa despre sine crește. Metoda a fost folosită pentru prima dată de Wang și Buris în 1994 ca și Povestea Fotografiei (Photo Novela)

Obiectivele Photovoice

Procesul își propune să aducă un element vizual în procesul participativ și poate fi folosit pentru a activa comunitatea în procesul de planificare și în elaborare de politici.

De ce să folosim photovoice?

- Să creștem implicarea comunității
- Să descoperim aspecte legate de comunitate

- Să creștem capacitatea comunității
- Să dezvoltăm un plan pentru schimbare
- Să transmitem un mesaj
- Să creăm alianțe și să ajungem la un consens
- Să creștem puterea unei comunități de a contribui la schimbare

Cine poate participa la Photovoice?

- Tinerii
- Membrii comunității, indiferent de vârstă pe care o au
- Factorii interesați
- Organizațiile neguvernamentale
- Voluntari

În mod ideal orice proiect de Photovoice trebuie realizat cu 8-12 participanți, astfel încât să permită reflecția și analizarea în profunzime a temelor în discuție, teme care au reieșit din fotografiile realizate.

Etica întâlnirilor Photovoice

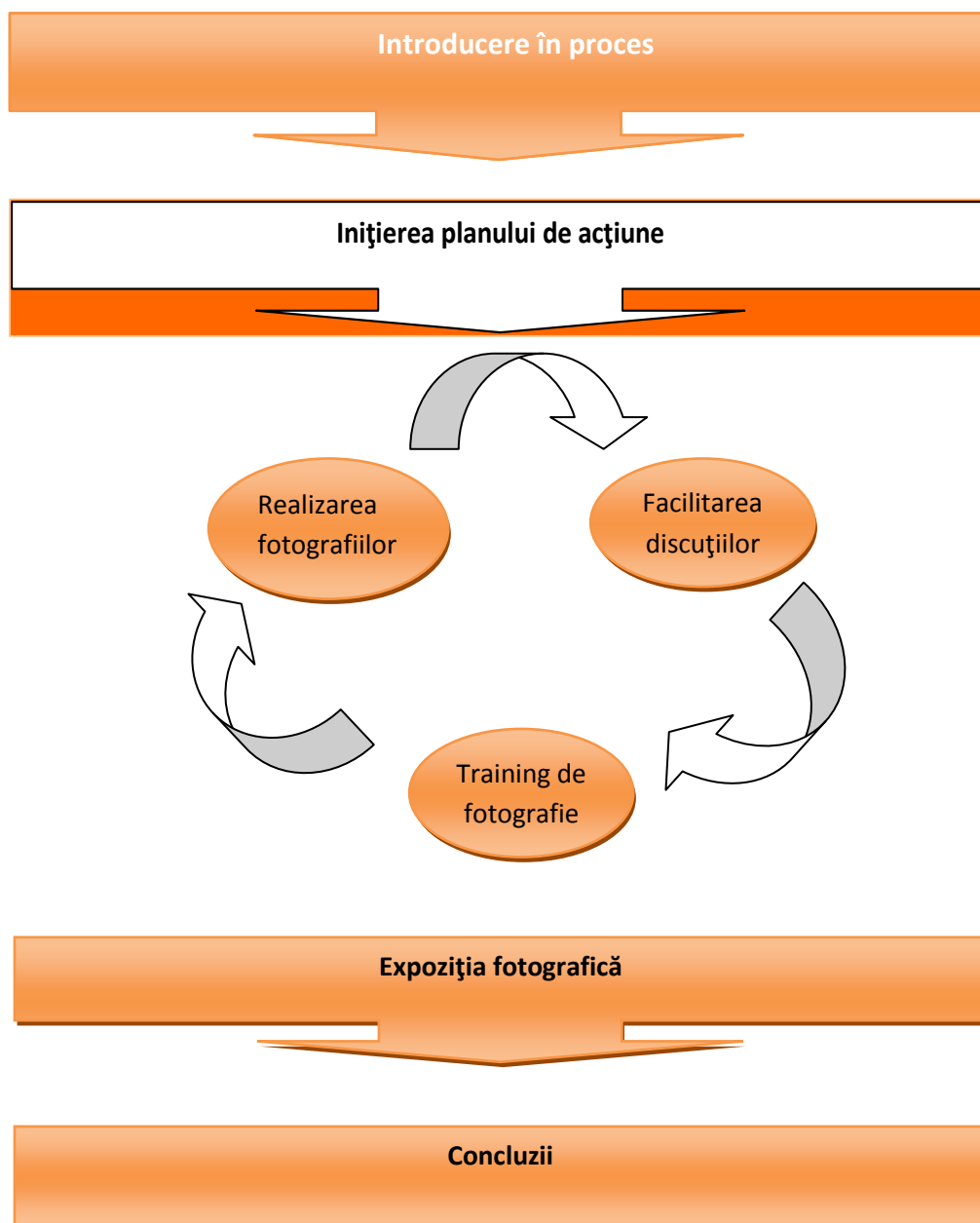
Aplicarea acestei metode este bazată pe o serie de principii fundamentale care vitale pentru succesul acestui proces și care trebuie înțelese și aplicate de către organizatori, facilitatori și participanți.

Există patru arii disticte care trebuie avute în vedere atunci când sunt realizate fotografiile, mai exact:

- *Imixtiunea în spațiul privat.* Spațiul privat al unui individ poate fi considerat și spațiul public apropiat individului, astfel este foarte important că fotograful să solicite acceptul pentru fotografierea indivizilor.
- *Expunerea unor aspecte neconfortabile pentru indivizi.* Fiecare individ are dreptul să determine ce aspecte ale vieții sale pot fi transmise public, astfel este recomandat ca persoanele fotografiate să semneze un acord privind publicarea fotografiilor.

- *Protecția privind realizarea de beneficii individuale.* Participanții la Photovoice au dreptul de a păstra originalele fotografiilor și acestora trebuie să le fie solicitată permisiunea pentru folosirea fotografiei.

Pașii unui proces de Photovoice

Ce putem schimba în cursul aplicării Photovoice?

- Durata proiectului
- Tipul aparatului de fotografiat
- Tipul participanților (participanții trebuie să provină din aceeași comunitate pentru a avea aceeași înțelegere asupra subiectului)
- Locația
- Numărul de facilitatori (minim 1 facilitator).

Ce NU putem schimba în cursul aplicării Photovoice?

- Refuzarea dreptului participanților sau indivizilor fotografiați de a lua parte/sau nu a lua parte în proiect
- Dreptul de proprietate asupra fotografiei
- Reducerea sau eliminarea timpului de analiză sau reflecție asupra fotografiilor realizate.

Logistică și Materiale

- Aparat foto
- Laptop și proiector
- Hârtie, creioane, markere și flipchart

Facilitarea întâlnirii

Facilitatorul/Facilitatorii întâlnirii trebuie să țină seama de o serie de reguli atunci când sunt angajați în Photovoice:

- Să vorbească clar și tare, să folosească un limbaj apropiat de cel al participanților, să fie sigur și confortabil cu informația prezentată
- Să respecte ideile, opiniile, valorile și confidențialitatea tuturor participanților
- Să fie prietenos și entuziasmat cu privire la teme în discuție
- Să fie organizat și flexibil

- Să fie îmbrăcat corespunzător
- Să folosească o varietate de metode pentru a capta atenția participanților și să fie conștient de prejudecățile lor
- Să fie deschis la metode participative noi (participanții trebuie să evalueze sesiunile și sugestiile lor trebuie încorporate în agendă).

Pentru a fi un facilitator de succes este nevoie de:

- Deschidere
- Onestitate
- Conștiința activităților realizate
- Implicare și concentrare
- Ascultare activă a participanților
- Empatie
- Flexibilitate
- Entuziasm
- Organizare

Parcul din Valea Siretului a ajuns parcare pentru masini, copiii
nu mai au unde sa se joace. Vrem refacerea parcului din
Valea Siretului si sa interzica parcare masinilor.

Elena Halevici

PHOTOVOICE CU VARSTNICII DIN SECTORUL 6

N-a fost ușor, dar a fost frumos...

Cum învingi neîncrederea

În primele luni de proiect, seniorii pe care îi abordam să le povestim despre ce dorim să realizăm și să-i întrebăm dacă vor să se implice, ne priveau cu scepticism și neîncredere. Nu înțelegeau de ce pe noi, două organizații neguvernamentale, ne interesează opinia lor, experiența pe care o au sau problemele cu care se confruntă în fiecare zi.

Fiecare dintre ei încercase de multe ori să intre în contact cu funcționarii de sector, fie pentru probleme legate de blocul unde trăiesc, fie pentru o parcare ilegală, au scris și petiții, dar de fiecare dată s-au lovit de refuz și lipsa de interes.

Cu toate acestea am perseverat. Am început prin a asculta ceea ce au de spus, cum își petrec fiecare zi, nedreptățile pe care le îndură și problemele cu care se confruntă. Și am ascultat vreme de două luni, deoarece [ascultarea e primul pas într-un proces de organizare comunitară](#).

Probleme punctuale, nu generale

După primele două luni, știam deja o serie dintre problemele cu care se confruntă sectorul 6. Cu toate acestea aveam nevoie de probleme concrete, punctuale, rezolvabile, pe care să le punem pe masa autorităților.

Primul pas a fost să conștientizăm seniorii implicați că nu toate problemele pot fi rezolvate prin puterea noastră, că nu depinde de noi să creștem pensiile sau să scădem costul întreținerii. De asemenea, ne-am limitat la probleme de pe raza sectorului 6, care afectează un număr mare de persoane.

Fotografii de ocazie

Dintre cei peste 70 de seniori cu care am discutat și care au participat la întâlnirile noastre, 10 au hotărât să ne sprijine în identificarea unor probleme punctuale prin realizarea de fotografii sau Photovoice. Pentru a facilita întreg

procesul am apelat un doi experți în photovoice și organizare comunitară. Am achiziționat 10 aparate foto digitale și le-am înmânat seniorilor. Mulți dintre ei, pentru prima dată față în față cu tehnologia, au avut dificultăți serioase în a utiliza aparatele și pe ce butoane trebuie să apese, dar după o serie de încercări și îndrumări din partea noastră, au învățat cum funcționează.

Astfel, înarmați cu câte un aparat foto digital, seniorii au pornit pe străzi pentru a realiza fotografii.

Teme specifice de fotografie

La fiecare întâlnire am abordat teme specifice care să îi ajute pe seniori să realizeze fotografii cât mai punctuale. Am început cu o temă legată de familie, pentru ca ei să se familiarizeze cu utilizarea aparatului foto. Ulterior am abordat teme precum locuri de socializare ale seniorilor, cartierul meu, parcul, sărbătorilor de iarnă etc.

Întâlnirile au fost organizate din două în două săptămâni, timp în care seniorii realizau între 20 – 40 de fotografii. La fiecare întâlnire am selectat împreună cu fotografii 2 – 3 fotografii pe care le-am discutat în cadrul grupului. Un facilitator dintre organizatori a notat toate mesajele enunțate de grup cu privire la acea fotografie.

În trei luni de zile, cei 10 seniori au realizat peste 400 de fotografii care surprind probleme importante cu care se confruntă comunitățile din sectorul 6, de la câini comunitari, parcuri ilegale și gunoi menajer, până la problemele parcului Moghioroș, ale Pieței Mici și locurile de socializare pentru seniori.

Expoziție fotografică în comunitate

Ulterior am selectat 40 de fotografii dintre cele 400 pentru a le organiza într-o expoziție fotografică ce a avut loc la Clubul Seniorilor din sectorul 6. Fiecare fotografie este însoțită de un mesaj reprezentativ realizat de către seniori, mesaj ce transmite dorința de implicarea dar și așteptările seniorilor din partea autorităților și a cetățenilor în general.

La expoziția foto au participat reprezentanți ai ONG-urilor, vârstnici din sector, dar și autorități. Expoziția fotografică a fost un moment foarte important în cadrul proiectului, întrucât atunci seniorii au avut ocazia să se întâlnească cu aleșii lor consilierii. Într-o întâlnire de câteva ore, seniorii din sectorul 6 le-au expus autorităților problemele cu care se confruntă, au cerut explicații pentru anumite situații și au stabilit următoare întâlniri pentru a realiza o agendă și subiecte care să fie discutate în cadrul ședințelor de consiliu.

Ce trebuie sa știm la întâlnirile cu seniorii

- O întâlnire nu trebuie să dureze mai mult de 2 - 3 ore, cu o pauză de 15 – 20 de minute între sesiuni
- În cadrul întâlnirilor trebuie asigurat un minim de servicii de catering
- Materialele trebuie adaptate atât ca limbaj cât și ca formă specificului vârstei (scrisul cu caractere de cel puțin 12, cuvinte cât mai simple, fără a utiliza termeni străini)
- Utilizarea mijloacelor vizuale cât mai mult cu putință
- Este indicat că discuțiile să fie centrate pe probleme punctuale și cât mai puține pentru a ajunge la un acord comun cu toți participanții
- Moderatorul ar trebui să aibă o atitudine fermă și multă experiență în facilitare comunitară
- Se recomandă o comunicare permanentă cu participanții pentru a asigura sustenabilitatea inițiativei

Rulota. Cred ca este de 10 ani acolo. Poate la vara nu va mai fi.

Ernestina Purlan

NEGLIJENTA

GRUPURILE DE INIȚIATIVĂ

Dintre numeroasele probleme semnalate de către seniori, aceștia au ales prin vot să lucreze asupra a doua probleme de importanță majoră pentru ei: Parcul Moghioroș și Piața Mică. Astfel, s-au constituit doua grupuri de inițiativă, câte unul pentru fiecare problemă.

Pentru fiecare grup au urmat întâlniri moderate de echipa de proiect, în cadrul cărora s-au identificat cauzele problemelor semnalate, sau mai exact, cum s-a ajuns aici, s-au identificat soluții și responsabili. De asemenea, au fost elaborate două planuri de acțiune pentru fiecare grup, planuri de conțin pașii pe care îi vor parcurge grupurile pentru rezolvarea problemei.

Astfel, fiecare plan de acțiune a fost construit în jurul a câteva întrebări cheie:

- Care este problema pe care dorim să o semnalăm?
- Ce ne dorim? Care este soluția pe care o propunem pentru a rezolva problema?
- Cine ne poate da ce ne dorim? Care sunt persoanele responsabile pentru acest lucru?
- Cine ne poate ajuta? Cine sunt aliații noștri?
- Ce ne lipsește? De ce tip de informații, resurse etc avem nevoie?
- Ce putem face concret pentru a rezolva problema?
- Cine, ce și când face? Care sunt responsabilii din cadrul grupului, responsabilitățile și acțiunile pe care le au de întreprins, termenele limita?

Seniorii și-au împărțit și asumat responsabilități în cadrul grupului, fiecare persoană fiind responsabilă de o activitate specifică în cadrul grupului. Provocarea cea mai mare a grupului a fost să redacteze planurile de acțiune și a petițiile, dar echipa de proiect și-a oferit sprijinul și a pus la dispoziție atât echipamentele cât și abilitățile informatice.

După realizarea planurilor de acțiune, fiecare grup de inițiativă a elaborat câte o cerere de informare prin care solicitau autorităților mai multe informații cu privire la cele două probleme. Fiecare cerere a fost depusă la registratură primăriei și își așteaptă răspunsul.

Între timp, seniorii au mai făcut în pas și au realizat doua petiții pentru care au strans semnături în randul cunoscuților, prietenilor, vecinilor.

Planuri de viitor

Cu determinare și îndârjire, seniorii din sectorul 6 declara ca acesta este abia începutul! Mulți dintre ei au încercat să adune și alți membri în cadrul grupurilor de inițiativă, chiar dacă au fost priviți cu scepticism. Alții au luat legătura cu alte grupuri asemănătoare din sectorul 6 al capitalei și s-au alăturat și acelor cauze.

Ambele grupuri au inițiat un dialog cu o serie de consilieri ai primărie de sector și lucrează împreună cu aceștia pentru semnalarea diferitelor probleme în cadrul consiliului.

Parcul Moghioros trebuie refacut complet pentru ca nepotii
nostri sa aiba unde se juca.

Simion Halevici

PARCURI

BIBLIOGRAFIE

- Kate Shimshock, Photovoice Project Organizer and Facilitator Manual, University of Michigan, School of Social Work, 2008
- Darrah L GooKuratani & Elani Lai, Team Lab – Photovoice Literature Manual, 2011
- Organizarea comunitară în teorie și practică- Sau cum să inclini balanța puterii în favoarea cetățeanului, Rețeaua Europeană de Organizare Comunitară, ECON, 2012

Implică-te și tu!

